

УДК 373.3.015. 31. 011.3-052(045)

Г. З. СКІРКОкандидат педагогічних наук, доцент
Запорізький національний університет**СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОЇ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ФАКТОРА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ
МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА**

У статті висвітлено сучасні підходи до створення освітнього середовища загальноосвітнього навчального закладу. Освітній процес має орієнтувати учня на здобуття фундаментальних знань, формувати в нього здатність до самостійного пізнання світу, суспільства, себе та свідомо й творчо розв'язувати життєві проблеми. Освітнє середовище розглянуто як спосіб організації навчання, виховання й розвитку молодого покоління в його сучасному розумінні. Визначено вимоги, окреслені суспільством до сучасного педагога, котрий має бути мобільним, прогресивним, здатним до суб'єкт-суб'єктної взаємодії та відкритим до змін і навчання впродовж життя.

Ключові слова: освітнє середовище, персональне навчальне середовище, компетентність.

Проблема впливу середовища на розвиток і формування особистості учнів сьогодні набула актуальності. Вона пов'язана із застосуванням особистісно орієнтованого підходу до навчання й зумовлена впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес. Зміни, передбачені новою освітньою реформою, визначено концепцією «Нової української школи», яка спрямована на оновлення змісту освіти та формування компетентностей. Після закінчення школи учень має володіти ключовими компетентностями й наскрізними вміннями, які стануть йому в нагоді в сучасному світі. Це, зокрема, вільне володіння державною мовою, математична, загальнокультурна й екологічна компетентності, підприємливість та іноваційність, економічна компетентність тощо. А також наскрізні вміння: критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, вирішувати проблеми. У зв'язку із цим постає завдання перетворити українську освіту на інноваційне середовище, в якому учнівська молодь набуде навичок і вмінь самостійно здобувати знання та застосовувати їх у практичній діяльності. Аналіз результатів сучасних фундаментальних досліджень з дидактичної проблематики початкової освіти особистості (М. Байбара, М. Вашуленко, Н. Коваль, Н. Кічук, М. Марусинець, О. Савченко) та досвіду щодо розробки моделі змісту освіти початкової школи в деяких країнах Європейського Союзу [9, с. 167–180] свідчить, що важливим компонентом початкової освіти як системи доцільно вважати формування навчальної діяльності учня. Згідно з психологічною теорією провідної діяльності О. Леонтьєва, ідеться про такий вид діяльності, який зумовлює найголовніші зміни в психічних процесах і психологічних особливостях особистості на певній стадії

її розвитку. Сучасні науковці єдині у визнанні навчальної діяльності для дитини молодшого шкільного віку провідною.

Для забезпечення навчальної діяльності суб'єктів навчання повинно бути створено таке навчальне середовище, як твердить В. Лапінський, котре включає сукупність матеріальних об'єктів і зв'язки між ними, які утворюють відповідну систему призначену для забезпечення навчальної діяльності суб'єктів навчання [8, с. 26–32]. Отже, під навчальним середовищем дослідники розуміють взаємозв'язок конкретних матеріальних, комунікаційних і соціальних умов, що забезпечують процеси викладання та навчання, передбачається безпосередня присутність того, кого навчають у середовищі, взаємовплив, взаємодія оточення із суб'єктом.

Мета статті полягає у висвітленні основних підходів до створення освітнього середовища початкової школи та визначення шляхів удосконалення професійної підготовки педагога до роботи в нових умовах. Саме здатність учителя визначати педагогічну стратегію – загальну керовану лінію, спрямовану на досягнення прогнозованої мети, створювати навчально-розвивальне середовище початкової освіти учня, становить нині одне з пріоритетних завдань професійної підготовки педагога школи першого ступеня.

«Виховання середовищем, обстановкою, створеною самими учнями, речами, що забезпечують духовне життя колективу – це, на наш погляд, одна з найтонших сфер педагогічного процесу», – зазначає О. Савченко. Молодший школяр має прямі чи опосередковані зв'язки з природним, соціальним, навчальним, ігровим, технологічним і психопедагогічним середовищами. Вихованість, навченість сучасної дитини – результат не лише діяльності вчителя, а й впливу всіх перелічених середовищ [13].

Передусім, розглянемо сутність поняття «середовище», яке все частіше трапляється на сторінках педагогічних видань. У новому тлумачному словнику української мови середовище визначено як сукупності природних умов, у яких проходить життєдіяльність якого-небудь організму; соціально-побутові умови, в яких проходить життя людини [11]. Іншими словами, це наш життєвий простір, який активно чи пасивно діє на нашу свідомість і наші почуття. Визначено основні типи освітнього середовища:

- догматичне освітнє середовище (сприяє розвитку пасивності й залежності дитини);
- кар'єрне освітнє середовище (сприяє розвитку активності та залежності дитини);
- безтурботне освітнє середовище (сприяє вільному розвитку й зумовлює пасивну життєву позицію дитини);
- творче освітнє середовище (сприяє вільному розвитку активної дитини).

Аналізуючи різні підходи (В. Козирева, І. Шалаєва, А. Веряєва) до проблеми визначення освітнього середовища, можна констатувати, що дослідники мають на увазі конкретне середовище навчального закладу, оскільки воно становить сукупність матеріальних чинників; просторово-пред-

метних факторів; соціальних компонентів; міжособистісних відносин. Усі вони взаємопов'язані, доповнюють, збагачують один одного й впливають на кожного учасника освітнього середовища. Освітнє середовище розглядає як спосіб організації навчання, виховання й розвитку молодого покоління в його сучасному розумінні Н. Гонтаровська [5]. Науковець стверджує, що розвиток особистості в освітньому середовищі регулюється метою й змістом навчання, які у своєму взаємозв'язку є складною ієрархічно побудованою системою. Автор звертає увагу на такі принципи створення освітнього середовища: педагогічної доцільності, цілісності, індивідуалізації, синергетичний принцип пізнавальної активності та самостійності особистості. Зокрема, Н. Гонтаровська здійснює типологізацію освітніх середовищ і виділяє на цій основі три головні типи: навчальне, позаурочне, позашкільне. За критерієм вікових особливостей автор визначає три підтипи (освітнє середовище початкової школи, освітнє середовище основної школи, освітнє середовище старшої школи). Для того, щоб освітнє середовище сприяло самореалізації кожного учня, робота повинна бути спрямована на те, щоб кожен з них міг: розвивати спроможність приймати самостійні рішення; оволодівати необхідними навичками з базових та профільних предметів; радіти навчанню й поважати освіту; розвинути свій емоційний інтелект; отримати необхідну індивідуальну педагогічну підтримку; розвинути самосвідомість як самостійної особистості і як члена колективу; зберегти й зміцнити моральне, фізичне та психічне здоров'я. Учитель має сприяти взаємоузгодженню зовнішніх потреб і внутрішніх мотивів до саморозвитку та самореалізації всіх учасників навчально-виховного процесу.

Структурні компоненти освітнього середовища пропонує у своїх дослідженнях Г. Ковальов, а саме: фізичне оточення (шкільне приміщення, його дизайн, розмір і просторова структура навчальних приміщень, умови для переміщення й розміщення учнів); людський фактор (добір учнів, наповнюваність класів і вплив цього на соціальну поведінку учнів, особливості та успішність учнів, етнічні особливості, якість підготовки вчителів, статевовікова структура шкільного контингенту); програма навчання (новаторський характер змісту програм навчання, технології навчання, стиль і методи навчання, форми навчальної діяльності, характер контролю).

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дав поштовх до розвитку різноманітних навчальних середовищ. За визначенням Ю. Жука, навчальне середовище, тобто середовище, у якому безпосередньо розгортається навчальна діяльність, можна розглядати як інформаційне середовище, а джерела інформації – як складники цього середовища [7]. Наявність у навчальних закладах мережі Інтернет зумовила й появу нових підходів до організації навчально-виховного процесу та модифікації поняття «навчальне середовище». На думку М. Шишкіної, кожна сучасна школа має «комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище», що охоплює будь-які аспекти використання комп'ютера в навчанні [17]. Для нього характерне формування зв'язків, відносин між людьми та ресурсами шляхом

використання комунікаційних технологій для досягнення цілей, що пов'язані з навчанням.

Персональне навчальне середовище – це сукупність ресурсів, потрібних людині для того, щоб знайти відповіді на різноманітні питання, створити потрібний контекст для навчання й проілюструвати досліджувані процеси. Отже, персональне середовище навчання – це не конкретний додаток або служба, а особливий підхід до реалізації навчання [13]. Науковці виділяють три підходи до визначення персонального навчального середовища: формування за допомогою соціальних сервісів; як соціальні сервіси, які використовує особа для організації своєї роботи; особливий підхід до навчання. Персональне навчальне середовище – це зміни традиційної моделі навчання. Освітнє середовище, котре впроваджено завдяки проекту «Один учень – один комп'ютер», дає змогу кожному учневі з першого кроку його навчання в школі отримувати інформацію саме в тому вигляді й у тому темпі, у якому він здатний до найбільш ефективного засвоєння знань у режимі тет-а-тет із комп'ютером. Завдяки засобам комунікацій постає можливість отримувати інформацію та знання на відстані [18]. Навчальне середовище – це спеціально організоване, спрямоване на набуття суб'єктами певних знань, умінь, навичок, компетентностей та забезпечення рівного доступу до освіти всіх учасників навчально-виховного процесу. Аналіз наукових досліджень засвідчив, що навчально-пізнавальна практика посідає особливе місце в становленні особистості людини, адже забезпечує формування в неї цілісної природничо-наукової картини світу та відповідно її світогляду (А. Алексюк, Н. Бібік, О. Біда, Л. Коваль, С. Лисенкова, Н. Ничкало, О. Савченко, А. Степанюк та ін.). У молодшому шкільному віці формуються фундаментальні структури мислення, що безпосередньо пов'язані з навчальною діяльністю (Л. Виготський, Д. Ельконін, В. Давидов, І. Дубровіна, О. Леонтьєв та ін.).

Оскільки в Державному стандарті початкової загальної освіти визначено вимогу передбачати в навчальних програмах з усіх предметів і курсів 20% резервного часу, який учитель може використовувати на свій розсуд, наприклад, для вдосконалення вмінь, дослідження місцевого середовища (довкілля), у якому мешкають діти, дослідницько-пізнавальних проектів, то постає питання, як навчити педагогів створювати таке освітнє середовище.

Упровадження проектної діяльності школярів у практику роботи сучасної школи пов'язане, насамперед, з переорієнтацією освіти на особистість дитини й дає змогу вирішувати найважливіші завдання, від яких залежать як навчальні успіхи, так і формування особистості учня як суб'єкта навчально-виховного процесу. Аналіз сучасних наукових досліджень, присвячених проектному навчанню школярів, питанням організації проектної діяльності школярів у навчанні (Г. Ільїна, Н. Матяш, Н. Пахомова, О. Пехота, Є. Полат, І. Чечель та ін.), дає змогу засвідчити, що проектна діяльність є ефективним способом організації освітнього процесу через активні способи навчальних дій, як-от: планування, перспективне прогнозування,

аналіз, синтез, оцінювання. Метою проектної діяльності є навчання дітей думати самостійно, знаходити й розв'язувати проблеми, використовуючи знання з різних наукових галузей, прогнозувати результати та можливі наслідки обраних варіантів розв'язання. Слід зазначити, що проектна діяльність сприяє формуванню таких компетентностей учнів, як: планування власної навчально-пізнавальної діяльності; презентація в різних формах; пошук і відбір необхідної інформації; актуалізація знань, їх практичне застосування в різних ситуаціях. У процесі здійснення проектної діяльності, як зазначають сучасні дослідники (О. Блохін, І. Єрмаков, А. Іоффе, О. Кік-тенко, А. Любарська, Н. Матяш, Є. Полат, О. Пехота, Н. Сологуб та ін.) формуються такі якості особистості: толерантність та повага до думки інших, необхідність надавати допомогу товаришам, адекватно оцінювати свої можливості, брати активну участь у громадському житті, відповідальність, комунікативність, допитливість.

Серед завдань, які постають перед учителем під час підготовки до організації проектної діяльності, слід визначити рівень його самоосвіти. Учитель підвищує свій творчий потенціал, розширює діапазон креативності в професійній діяльності з обраного напрямку шляхом створення власного портфоліо, орієнтовний зміст якого може бути таким:

I. Матеріали теоретичного характеру.

1. Глосарій (тезаурус, словник понятійного апарату проблеми).
2. Бібліографія, список літератури.
3. Конспекти опрацьованих джерел інформації, дайджести, ксерокопії, скановані матеріали тощо.
4. Доповіді, виступи, реферати підготовлені вчителем безпосередньо.

II. Матеріали практичного доробку.

1. Алгоритми діяльності учнів, плани, схеми, таблиці, моделі.
2. Анкети, тести, опитувальні листи для виявлення проблемного поля, запитання для інтерв'ювання тощо).
3. Матеріали для організації системи навчання за методом проектів: проблемні ситуації для аналізу; формулювання проблеми; приклади складання чіткого плану дій; види проектів (продуктивний, науково-дослідницький, проекти-вправи тощо); прогнозування очікуваних результатів; підбиття підсумків та інші матеріали, що будуть отримані в процесі підготовки.

Такий підхід щодо організації проектної діяльності вчителя, формування його компетентності в теорії і практиці педагогічного проектування освітнього простору в школі, упровадження інтерактивних, інноваційних форм і методів організації означеної діяльності педагога внесе суттєві зміни й у систему методичної роботи сучасної школи.

Модернізація системи освіти викликана й потребою суспільства в змінах особистості педагога, який повинен бути мобільним, прогресивним, з розвиненим професійним мисленням, здатним до суб'єкт-суб'єктної взаємодії та відкритим до змін і навчання впродовж життя. Такий учитель буде готовий до створення педагогічних інновацій, використання сучасних

технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних, глибоко розумітися на швидкозмінних умовах функціонування сучасної школи. Слушною видається думка В. Кременя про те, що не можна піднести освіту на вищий щабель, не віддавши належного її ключовій фігурі – вчителю, який не лише має володіти своїм предметом, а й уміти орієнтуватися у відповідній галузі знань, здійснювати інтеграцію в рамках суміжних дисциплін, будувати навчальні плани, формувати в учнів навички самоосвіти. Усе це під силу педагогу як творчій індивідуальності. Учитель такого рівня професіоналізму бачить високий особистісний смисл усього, що відбувається в процесі його професійної діяльності. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дав поштовх до розвитку різноманітних навчальних середовищ.

Створити сучасне навчально-розвивальне середовище без використання різноманітних інтерактивних інтернет-сервісів та комп'ютерного програмного забезпечення неможливо. Персональне навчальне середовище вчителя розглядають як особливий підхід до реалізації навчання, це весь набір ресурсів, які використовує вчитель, щоб відповісти на питання, проілюструвати процеси та забезпечити пошук та обробку інформації, навчити учнів використовувати ресурси глобальної мережі в освітніх цілях.

Персональне навчальне середовище вчителя загальноосвітньої школи повинно включати: сайт класного керівника, сайт школи, сайт МОН України; інтернет-спільноти вчителів початкових класів; візитку на Заповіті, віртуальне методичне об'єднання вчителів; інтернет-сервіси для навчання: карти знань, презентації, електронний журнал; використання систем: Мета, Google тощо; користування соціальними мережами, наприклад, Facebook; наявність електронної пошти. Необхідно враховувати, що вчитель початкової школи може компетентно застосовувати інтегрований підхід під час створення та організації навчального середовища, оскільки він як фахівець є багатопредметником, здатним чи не найбільш успішно реалізовувати міжпредметні зв'язки протягом тривалого часу навчання дитини. У новій школі суттєво зміниться роль учителя. Адже для сучасних дітей учитель уже не є єдиним джерелом знань – потрібну інформацію можна знайти на сторінках періодичних видань, спеціальної літератури, в Інтернеті. На допомогу вчителю створені освітні портали з методичними та дидактичними матеріалами, українськими енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними онлайн-ресурсами. Сучасний учитель повинен уміти використовувати сучасні методики компетентнісного навчання: через діяльність, формування критичного мислення, організацію роботи в групах, проектну роботу.

Зміни, передбачені новою освітньою реформою, спрямовані на оновлення змісту освіти та формування компетентностей. Після закінчення школи учень має володіти ключовими компетентностями й наскрізними вміннями, які стануть йому в нагоді в сучасному світі. Це, зокрема, вільне володіння державною мовою, екологічна компетентність, підприємливість та іноваційність тощо. Ідеї компетентнісно орієнтованої освіти є предметом наукового пошуку багатьох учених Росії (В. Болотов, І. Зимняя,

В. Краєвський, В. Серіков, А. Хуторський та ін.). Аналіз сутності зазначеного феномена, характеристику його складових знаходимо в дослідженнях вітчизняних науковців: О. Локшиної, О. Пометун, В. Свистун, В. Ягупова; уміння вчитися як ключова компетентність, що характерна для загальної середньої освіти, розкрита О. Савченко; сучасні тенденції розвитку змісту освіти в зарубіжних країнах аналізували О. Овчарук, Я. Кодлюк, К. Корсак. На думку Г. Селевка, компетентність – це «...інтегральна якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті в процесі навчання і соціалізації та орієнтовані на самостійну і успішну участь у діяльності» [15]. Створення сучасного освітнього середовища ми розглядаємо як фактор розвитку життєвої компетентності дитини. Як показали результати наших досліджень, творчий підхід до створення освітнього середовища, оновлення методичного забезпечення навчально-виховного процесу стосується саме:

- збагачення змісту освіти емоційним, особисто значущим матеріалом;
- особистісно орієнтованого спілкування (заміна «залізної» дисципліни діловим співробітництвом, задоволення потреби особистого контакту вихованців з педагогом, можливість отримати педагогічну підтримку, утвердження людської гідності тощо);
- створення ситуації вільного вибору учнями навчальних завдань і способів поведінки в ситуації морального вибору;
- утвердження атмосфери емоційного благополуччя та духовного взаємозбагачення дитячого колективу, можливість не лише здібній, а й слабкій дитині випробувати себе в різних видах творчості;
- виховання школяра як мовної особистості, збагачення її духовного, соціокультурного потенціалу.

Із цією метою були використані, перш за все, можливості освітнього середовища навчально-виховного комплексу «Мрія», в оздобленні інтер'єру якого є твори декоративно-прикладного мистецтва наших запорізьких художників: знамениті Решетилівські гобелени, чудова кераміка, живописні настінні розписи, вироби з металу та глини. У планах навчально-виховної роботи з учнями передбачені навчальні екскурсії до виставкової зали художнього музею, краєзнавчого музею. Проведення в школі традиційних осінніх ярмарок сприяло вивченню українських традицій, української мови. Виступом знаменитого козацького ансамблю пісні і танцю «Запорожці» нашої Запорізької філармонії був розпочатий навчальний рік. Високопрофесійною, змістовною, емоційно насиченою, духовно збагаченою була програма, яку представили актори дітям. Готуючись до традиційних осінніх свят була використана проектна діяльність як вид навчальної діяльності школярів. Учителем було окреслено основні елементи проектної діяльності: визначена мета, складений чіткий план дій, формулювання й усвідомлення проблеми, що вивчається, учні отримали завдання віднайти описи атрибутів козацької слави. Практична значущість проекту стосувалася вивчення історії вироблення козацьких люльок та спроби від-

найти сучасних майстрів цього прикладного мистецтва. Під бурхливі оплески дітей і батьків були вручені акторам ансамблю «Запорожці» дві козацькі люльки, які виробив народний умілець В. Трохимов з побажаннями, щоб вони завжди надихали їх на козацькі звичаї та творчі злети.

Якщо говорити про таку компетентність, як підприємливість, то варто звернути увагу на роботу за програмою О. Варецької «Початки економіки» для початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів. Зрозуміло, що в сучасних ринкових умовах дещо змінюється зміст економічної освіти й виховання, увагу вчених привертає підготовка учнів до підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки (М. Вачевський, О. Павелків, Р. Пустовіт), формування власної соціальної позиції, уміння співпрацювати й організовувати діяльність, виховання споживчої культури [3]. Зосередження в Концепції нової української школи на таких компетентностях, як ініціативність і підприємливість, сприятиме формуванню таких умінь: генерувати нові ідеї й ініціативи, утілювати їх у життя для підвищення як власного соціального статусу й добробуту, так і розвитку суспільства й держави; раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо [4]. Так, вивчаючи тему «Гроші, їх властивості, функції, види», діти ознайомлюються з історичними умовами виникнення грошей, усвідомлюють необхідність їхнього існування як універсального товару, призначеного для обміну, дізнаються про види грошей. Ці знання учні набувають на практиці, закріплюючи їх під час розв'язування задач, у яких закладено проблему духовно-економічного змісту, як можливість заощадження на лікування бабусі. Вирішення закладеної вчителем проблеми можливо лише за умови відмови когось із членів родини від власних потреб заради сімейних загальних потреб. Зауважимо, що кожна економічна задача, крім відповіді, передбачає й висновок, для обґрунтування якого учень має застосувати логічне та критичне мислення. Така проектна діяльність молодших школярів була організована за участю працівників банку, батьків, здійснено відеозйомку зазначеного заходу.

Формування екологічної компетентності учнів початкової школи стартувало участю навчально-виховного комплексу «Мрія» у проекті «Кольорові відра», ініціаторами якого були громадські організації «Європейська ініціатива» та «Ера». Навчання дітей розпочалося з діяльності. Волонтери завезли до навчального закладу яскраві контейнери та плакати-інструкції й розповіли дітям, як важливо та потрібно правильно сортувати відходи, розділяючи сміття й побутові відходи. Вихованці були в захваті від такої діяльності, вони залучили навіть батьків до цієї справи. Педагогами початкової школи був розроблений проект «Екологія – це модно» та проведений конкурс на кращий костюм виготовлений з газет, пластикових пакетів, різних полімерних матеріалів.

Висновки. Створення освітнього середовища сучасної початкової школи як фактора розвитку особистості молодшого школяра повинно роз-

починатися з використання в навчально-виховному процесі нових інноваційних підходів, які переносять акцент з накопичення знань учнів на формування технологій розумової праці вихованців. Співпраця вчителя й учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання та відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації учня в освітньому середовищі. Учитель теж повинен бути готовий до створення педагогічних інновацій, використання інтерактивних технологій з метою формування ключових компетентностей молодших школярів. Для цього вектор діяльності необхідно повертати на виховання готовності кожного учня до вирішення власних проблем, визначення свого місця в житті, успішного розвитку й реалізації своїх нахилів та інтересів.

Список використаної літератури

1. Бібік Н., Вакуленко М., Мариненко В. та ін. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2014. 346 с.
2. Бондар В. Конкурентоздатність педагога як складова його професійної компетентності. *Сучасна початкова освіта: вектори розвитку* : зб. наук. пр. Бердянськ, 2012. С. 38–42.
3. Варецька О. В. Теоретичні і методичні засади розвитку соціальної компетентності вчителя початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2015. 630 с.
4. Варецька О. В. Програма курсу за вибором «Початки економіки» для початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів. Запоріжжя : Просвіта, 2015. 28 с. Схвалено МОН України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах, лист № 14.1/12-Г-173 від 24.02.2014.
5. Гонтаровська Н. Б. Теоретичні та методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07. Київ. 2012. 43 с.
6. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2011. № 18(594). С. 43.
7. Жук Ю. О. Проблеми формування інформаційного середовища навчального закладу. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/eml/content/04zyaeei.html> (дата звернення: 02.01.2018).
8. Лапінський В. В. Навчальне середовище нового покоління та його складові. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання* : зб. наук. пр. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. № 6 (13). С. 26–32.
9. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина XX – початок XXI ст.) : монографія. Київ : Богданова А. М., 2009. 404 с.
10. Матяш Н. В. Проектный метод обучения в системе технологического образования. *Педагогика*. 2004. № 4. С. 38–43.
11. Новий тлумачний словник української мови : 42000 слів : у 3 т. / уклад: Яременко В. В., Сліпушко О. М. 2-ге вид., виправл. Київ : Аконт (Нові словники). Т. 3 : П–Я. 2005. 864 с.
12. Пометун О. Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2004. № 22. URL: visnyk.iatp.org.ua (дата звернення: 02.01.2018).
13. Персональная среда обучения – PLE. URL: <http://www.smart-edu.com/personalnaya-sreda-obucheniya-ple.html> (дата звернення: 02.01.2018)
14. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник. Київ, 2012. 504 с.

15. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4. С. 138–143.
16. Цимбалару А. Д. Педагогічне проектування освітнього простору в школі І ступеня: теорія і практика : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2013. 691 с.
17. Шишкіна М. П. Тенденції розвитку та використання інформаційних технологій в контексті формування освітнього середовища. URL: <http://www.ime.edu.ua.net/eml/content/04smpfee.html> (дата звернення: 02.01.2018).
18. Ярмахов Б. Б. «1 ученик – 1 комп'ютер» образовательная модель мобильного обучения в школе. Москва, 2012. 236 с.

Стаття надійшла до редакції 08.01.2018

Скирко А. З. Создание образовательной среды современной начальной школы как фактора развития личности младшего школьника

В статье освещены современные подходы к созданию образовательной среды начальной школы. Образовательный процесс должен ориентировать ученика на получение фундаментальных знаний, формирование у него способности к самостоятельному познанию мира, общества, себя и сознательно, творчески решать все жизненные проблемы. Образовательная среда рассматривается как способ организации обучения, воспитания и развития молодого поколения с использованием интерактивных технологий, которые переносят акцент с накопления знаний учеников на формирование технологий умственного труда воспитанников.

Ключевые слова: образовательная среда, персональная среда обучения, компетентность.

Skirko G. Forming of Educational Milieu at Primary School as a Factor of a Junior Schoolchild's Personality Development

This paper investigates modern approaches to the forming of educational milieu at general educational institution. Educational process has to orient a pupil at gaining thorough knowledge, to form an ability of independent perception of a world, society, oneself and to solve life problems consciously and inventively. Educational milieu is considered as a means of organization of learning, upbringing and growth of young generation in its modern meaning. Researchers state that development of the personality in an educational milieu is regulated with the aim and content of schooling, which are complex hierarchically constructed system in their interconnection. The basic principles of forming the educational milieu are defined as following: pedagogical expediency, integrity, individualization, synergetic principle of cognitive activity, and personal autonomy.

Also the article outlined changes determined by the need of the society in the mobile and progressive personality of the teacher, who must be able to subject-subject interaction and be open to changes and lifelong studying. Teacher should be prepared for creation of teaching innovations and for usage of interactive technologies in order to form junior schoolchild key competences. The creative approach to the forming of the educational milieu and to the updating of the teaching methodology concerns: the enrichment of the meaning of studying with an emotional, personally meaningful material; changes in personality-centered communication (that means the replacement of «iron» discipline by business cooperation, satisfaction of pupils' needs in personal contact with a teacher, the opportunity to derive pedagogical encouragement, the affirmation of human dignity, etc.); increase the possibilities for students to have free choice in learning tasks and in ways of behavior in a situation of a moral choice; the establishment of the atmosphere of emotional well-being and the spiritual enrichment of the children's collective, the opportunity not only for the capable but also for the learning disabled child to test oneself in different forms of creativity; education of the student as a linguistic personality, enrichment of his spiritual and socio-cultural potential.

Key words: educational milieu, personal learning environment, competence.